

EL PORTAL DEL ROSER DEL SOFRIMENT A L'ESPERANÇA

Metodologia Comunió i alliberament

INTRODUCCIÓ

La imminent visita del papa Lleó XIV a Barcelona torna a situar *La Sagrada Família* al centre de la mirada col·lectiva. No es tracta només d'un esdeveniment protocol·lari o religiós: la seva arribada coincideix amb un moment profundament simbòlic, marcat per la memòria d'Antoni Gaudí i pel constant avenç d'una obra que, més d'un segle després, continua interpel·lant la ciutat i el món que l'envolta.

Què és *La Sagrada Família*? En paraules de Gaudí, és "una catequesi de pedra". Per portar a terme aquesta catequesi als naixents barris obrers i descristianitzats del seu entorn, aquesta església capgirarà la seva estructura tradicional: els retaules propis dels absis es col·loquen mirant cap a fora, esdevenint les tres façanes del temple. Així, no només s'anuncia una Bona Notícia—en tres misteris: Déu s'ha fet home; ha mort per nosaltres; i ha vençut la mort—, sinó que els voltants de la basílica són els espais on es revela l'impacte d'aquesta Notícia, espais fets "sagrats" per l'obra de Déu present a la realitat. S'alça, així, "no l'última de les antigues catedrals, sinó la primera catedral de la Catalunya actual"⁽¹⁾, com digué l'arquitecte.

D'aquesta manera, *La Sagrada Família* es mostra com un espai de reflexió viva i actual: un lloc on pedra i fe dialoguen amb les inquietuds del present. Què significa avui aquest temple per als qui hi viuen a prop o el visiten? És només una icona universal o encara conserva la capacitat d'interpel·lar, d'incomodar i de proposar sentit, tal com desitjava el seu arquitecte?

Aprofitant la visita del Papa, ens endinsarem en el *Portal del Roser*, un petit tresor del temple expiatori que ens guiarà pel camí de fe que volem recórrer. Acompanyats de la seva iconografia i significat, recorrerem un itinerari catequètic que s'obre amb la pregunta, universal i sempre present, sobre el sofriment humà. Buscarem a la pedra esculpida raons per a l'esperança, malgrat el mal i el pecat presents al cor de l'home. Finalment, ens aturarem a examinar el valor del seguiment i la força de l'ideal en el camí que l'esperança obre.

(1) Van Hensbergen, Gijss (2016). *Antoni Gaudí*. Barcelona: DEBOLSILLO, p. 312.

En aquest exercici de la mirada descobrirem, un altre cop, que *La Sagrada Família* —com tantes vegades s'ha afirmat— és, en efecte, pedra viva; una realitat que no s'esgota en la seva materialitat, sinó que es deixa interpel·lar i reinterpretar des d'altres llenguatges. Per això, la farem dialogar amb tres grans obres de la història del cinema— *The Mission* (Roland Joffé, 1986), *Gran Torino* (Clint Eastwood, 2008) i *Les Misérables* (Tom Hooper, 2012)—; aquest diàleg, lluny de ser un exercici estètic gratuït, pretén ser una recerca compartida. En aquest encreuament de mirades entre arquitectura i cinema, entre pedra i imatge, potser podrem comprendre amb més profunditat el punt en què ens trobem avui, ja que el *Portal del Roser* ofereix una resposta concreta al problema del mal: una esperança real que es pot trobar en una vida entesa com a vocació.

El portal del Roser

El *Portal del Roser* és una petita joia arquitectònica que Gaudí va donar per acabada l'any 1897. En el context general de *La Sagrada Família*, aquesta singularitat el fa especialment valuós: no només ha servit com a model de referència pels continuadors del projecte, sinó que també ens mostra com treballava Gaudí i ens permet descobrir, de manera clara, el camí que ens proposa.

El portal s'ubica a la banda dreta de la *Façana del Naixement* i constitueix un espai de pas cap al sector del claustre homònim, el *Claustre del Roser*. La porta d'entrada es troba al

basament quadrat de la torre lateral de la *Façana del Naixement*. Girada respecte a l'eix de la façana, la porta genera un espai triangular que Gaudí va cobrir amb una llanterna equipada amb un sistema doble de columnetes, exteriors i interiors.

El que més destaca en aquesta portalada és l'excel·lent treball escultòric. La filigrana i el virtuosisme es posen al servei de la catequesi: tot ens parla del domini espiritual de Maria sobre el món: dins la seva ametlla mística ens presenta al Nen en braços perquè el mirem i posa al descobert el drama de la nostra llibertat. Els sants que la flanquegen —David i Salomó, Jacob i Isaac, l'anarquista, la jove temptada i nosaltres—, tots, són i som convidats a la conversió i a la relació amb Jesús infant i la seva Mare.

1. PATIMENT, GUERRA, DESESPERANÇA

La meua vida era una guerra que mai no es podia guanyar.
Jean Valjean

El sofriment forma part de l'existència humana. Deriva, d'una banda, de la nostra finitud i, de l'altra, de la gran quantitat de culpes acumulades al llarg de la història, i que creix de manera incessant també al present. És veritat que hem de fer tot el possible per superar el sofriment, però extirpar-lo del món completament no és a les nostres mans, senzillament perquè no podem desprendre'ns de la nostra limitació, i perquè cap de nosaltres no és capaç d'eliminar el poder del mal, de la culpa, que -ho podem veure- és una font contínua de sofriment.⁽²⁾

El sofriment és una realitat misteriosa inherent a la vida de l'home, en tant que és una "experiència de mal" inevitable, producte de l'absència, distorsió o limitació d'un bé⁽³⁾ que entela la positivitat de la realitat. En una catequesi en pedra com ho és *La Sagrada Família*, la pregunta universal pel patiment dels homes i pel mal que tenalla les seves vides no podia no aparèixer, i ho fa no només de manera espectacular a la façana de la Passió -"dura, pelada, com feta d'ossos"⁽⁴⁾, projectada en el dolor, com assenyalarà Gaudí- sinó també de manera més discreta al *Portal del Roser*. Dues figures bellament treballades ens introdueixen a la urgent pregunta sobre el sentit del dolor.

L'anarquista

Entrant per la porta, a mà dreta, trobem com a mènsula la petita figura d'un anarquista de nostre moix que, amb els ulls sense definir, mira la Verge mentre acaricia amb la mà esquerra una bomba Orsini, la mateixa utilitzada quatre anys abans en l'atemptat anarquista del Liceu, que va provocar 22 morts i molts ferits. Al seu costat, l'instigador d'aquest mal: una figura diabòlica amb urpes i el rostre desfigurat li ofereix l'explosiu. No és un home ni un animal: és una presència monstruosa que ha perdut tota definició, amb alguns trets que recorden un peix i altres clarament antropomorfs. En tot cas, és dolent i representa la temptació del maligne.

En un context històric marcat per la industrialització, la burgesia construeix fàbriques i ofereix feina, però en condicions extremadament dures i injustes. D'aquí pot sorgir la idea que, si t'han tractat injustament, tu pots ser injust amb ells; si t'han ferit, tens dret a retornar el mal multiplicat. Aquesta és la lògica de les espi-

(2) Benet XVI, Spe Salvi, 36.

(3) cfr. Joan Pau II, *Salvifici Doloris*, 7

(4) Barral i Altet, Xavier. *Art de Catalunya, Arquitectura religiosa moderna i contemporània*. Barcelona: Edicions L'Isard, 1999, p. 218.

als de violència i dels cicles mimètics dels quals va parlar René Girard: el mal rebut es transforma en mal retornat i s'amplifica sense límit.⁽⁵⁾

En el fons, l'escultura sembla reflectir una temptació encara més profunda: la veu interior que diu: "Si pateixes, és perquè Déu no t'estima". El monstre ofereix la bomba precisament com una falsa resposta a aquesta ferida. Encara que l'anarquista negui a Déu o el seu amor, la ferida roman, i sorgeix llavors l'engany més profund: creure que pots alleujar el propi dolor traslladant-lo a un altre, provocant-li la mateixa ferida, com si en passar-la a un tercer s'apagués la teva. Aquesta és la lògica de la falsa justícia, la que empeny a respondre al mal amb un mal encara més gran.

La Mare de Déu, davant d'ell, representa una alternativa real: trencar la cadena de la violència, no respondre al mal amb mal, no intentar guarir-se ferint. Aquesta ferida pot esdevenir signe de la transfiguració del món a la llum de l'amor de Déu.

La guerra i la pau

La guerra torna a estar de moda i l'entusiasme bèl·lic s'estén. [...] La pau ja no es busca com un regal ni com un bé desitjable en si mateix, ni com la recerca de 'la instauració d'un ordre volgut per Déu, que comporti una justícia més perfecta entre els homes.' En canvi, es busca mitjançant les armes com a condició per afirmar el propi domini.⁽⁶⁾

Ferir l'altre tal com t'ha ferit a tu, imposar la teva pròpia justícia, no és una temptació simple ni ingènua. Parteix d'una imatge esbiaixada del bé. No és bo, potser, castigar els malvats? No és bo, potser, defensar els indefensos? Qui no empatitza amb Thao Vang Lor (anomenat *Aton-Tao* per Clint Eastwood i interpretat per Bee Vang a *Gran Torino*) quan desitja venjar la violència que han exercit contra la seva germana? Qui no comprèn perfectament Rodrigo Mendoza, interpretat per Robert De Niro a *The Mission*, quan s'uneix als indígenes per lluitar pel que sembla clarament una causa bona i justa? Els volen fer fora de casa seva, una casa que és alhora refugi físic i espiritual, construïda pels mateixos indígenes, juntament amb els jesuïtes, amb molt de sacrifici i esforç.

(5) Cfr. Girard, René. El chivo expiatorio. Barcelona: Anagrama, 1982.

(6) Lleó XIV, Discurs al Cos Diplomàtic acreditat davant la Santa Seu (9 gener 2026).

Però Antoni Gaudí ens mostra el veritable rostre del mal: qui entrega la bomba és un monstre horrorós. Ara bé, veure'l així no és mai immediat. Sempre s'entra al món de la violència sota una aparença de justícia i de bondat que atrau.

Aquesta dinàmica la podem veure, per exemple, quan el membre d'una banda hmong s'acosta a en Tao i li diu que vagi amb ells, que el protegiran perquè són família. Aquest li explica que ell també patia quan estava sol, però que ara ningú no s'atreveix a enfrontar-s'hi. En dir-li això, es presenta com una mà amiga, com una mà que ofereix consol; però, en realitat, és la mà del monstre, a la qual cosa en Tao respon: «Què he de fer?».

Fer el món suposadament "més just" d'aquesta manera implica un intercanvi faustià. La violència no allibera i significa sempre una ruptura: donar a canvi un tros de la teva ànima perquè has oblidat que la vida és sagrada i no et pertany.

Quan el passat dijous 8 de maig de 2025 la fumata blanca va anunciar al món l'elecció d'un nou successor de Pere, Robert Francis Prevost, com a Lleó XIV, aquest va fer, en el seu primer discurs, una crida a la pau: «Que la pau sigui amb vosaltres! Aquesta és la pau de Crist ressuscitat, una pau desarmada i desarmant, humil i perseverant».⁽⁷⁾

El Papa parla d'una pau que neix de dins, que habita a l'interior del nostre cor i ens permet actuar d'una altra manera. El pare Gabriel, interpretat per Jeremy Irons a *The Mission*, no beneeix l'ímpetu justicier de Mendoza quan el seu amic li ho demana perquè no pot: ha conegut una altra manera d'estimar i construir que consisteix precisament a donar la vida afirmant un amor més gran. Jean Valjean, interpretat per Hugh Jackman a *Les Misérables*, prega i va a buscar Marius Pontmercy. L'arrossega pel clavegueram, arrisca la vida baixant fins als inferns i torna a pregar, implorant misericòrdia, per un amor més gran.

(7) Primera benedicció «Urbi et Orbi» del Sant Pare Lleó XIV (8 de maig de 2025).

La nena temptada

Fent parella amb l'anarquista, al costat oposat de l'entrada de la porta, trobem una altra figura a manera de mènsula. És una jove adolescent que, clarament anguniejada per la circumstància, suplica a la Mare de Déu demanant auxili. Un dimoni monstruós, aquest cop més definit, un peix amb rostre humà, la tempta oferint-li una bossa de diners per prostituir-se. Existeix un camí alternatiu? Com dir que no? Potser és òrfena, potser té germans petits i no hi ha ningú que se'n pugui fer càrrec. Qui o què pot alliberar-la d'acabar venent el seu cos i la seva ànima?

Lligada als processos d'industrialització, migració i pobresa urbana, la prostitució era una realitat molt estesa a les ciutats europees a l'època de Gaudí: sovint es considerava un "mal necessari". L'escena, doncs, no només representa la injustícia, la ferida social, el dolor i la desesperació que generen la desigualtat i l'explotació, sinó també la temptació dels rics, la usura o la cobdícia, és a dir, la idea d'obtenir benefici a costa del patiment aliè.

L'escàndol dels més petits

Vaig tenir un somni en temps passats, quan hi havia esperança i valia la pena viure la vida.

Fantine

Així mateix, Gaudí –i, com veurem després, també Víctor Hugo– empatitza amb aquesta terrible realitat i hi dona una resposta molt concreta: no defallir, no perdre l'esperança, alçar la mirada. La nena de Gaudí aixeca els ulls a la Mare de Déu per no caure en la temptació i troba resposta.

La nena de Gaudí, així com Fantine, interpretada per Anne Hathaway a *Les Misérables*, es troben en situacions marcades per la injustícia i pateixen abusos de poder. En tots dos casos, la vulnerabilitat no és només personal, sinó també estructural: es tracta de contextos socials que limiten profundament la seva capacitat de decisió i les exposen a relacions de dominació. Fantine és abandonada pel seu xicot, que la deixa embarassada d'una nena en un món en què una dona sola i sense recursos ho tenia molt difícil per tirar endavant. La resta de la seva vida la dedica a treballar per poder alimentar la seva filla fins que, en no poder cuidar-la, la confia a una família que, teòricament, se n'hauria de fer càrrec, però que aprofita la situació per explotar-la laboralment. Incapaç de pagar la mínima manutenció que aquest matrimoni exigeix, Fantine, acomiadada de la feina, es veu empenya a vendre el seu cos a canvi de diners, no només prostituint-se, sinó també venent-se les dents i els cabells.

Aquests exemples mostren com la injustícia no només produeix sofriment, sinó que configura subjectes vulnerables en el seu mode d'actuar i decidir. Aquesta dinàmica no és aliena al present. Avui en dia, ens trobem en un mar de malestar, especialment dramàtic entre els joves, on "el desig de fer de [la seva] vida alguna cosa gran, [...] per [millorar-se a si] mateixos i a la societat, fent-la més humana i fraterna"⁽⁸⁾ és apagat per la "por al futur i al compromís de

la vida adulta", tan propi de la fragilitat creixent de les noves generacions.⁽⁹⁾ L'augment de les addiccions, del recurs a guanys fàcils i la difusió d'una particular i dramàtica imatge de la sexualitat posen de manifest la manca d'esperança i l'absència de propostes humanes i espirituals sòlides.

En els últims temps, a les addiccions com les drogues i l'alcohol, que continuen sent les més prevalents, s'hi han sumat noves formes a causa del creixent ús d'Internet, ordinadors i smartphones, que s'associen no només a clars beneficis, sinó també a un ús excessiu que sovint desemboca en addiccions amb conseqüències negatives per a la salut, relacionades amb el joc compulsiu i les apostes, amb la pornografia i amb la presència gairebé constant a les plataformes del món digital. I l'objecte de l'addicció es converteix en una obsessió, condicionant el comportament i l'existència quotidiana.⁽¹⁰⁾

Sens dubte, tots aquests fenòmens descrits pel Papa generen inevitablement un deteriorament en les relacions, fent-nos individualistes i tancats en nosaltres mateixos, entotsolats, massa pendents dels nostres propis interessos i tristament privats de la riquesa d'una amistat o d'un amor veritables.

(8) Sant Joan Pau II, XV Jornada Mundial de la Joventut, Vetlla de pregària (19 d'agost de 2000).

(9) Lleó XIV, Jubileu dels Joves. Santa Missa (3 d'agost de 2025).

(10) Lleó XIV, Videomissatge per a la VII conferència nacional sobre les addiccions. Centre de Congressos Auditorium della Tecnica, Roma (7-8 de novembre de 2025).

2. L'ESPERANÇA NO DEFRAUDA

Fins i tot la nit més fosca s'acabarà, i el sol tornarà a sortir.

Jean Valjean

Crist ha davallat a "l'infern" i així està a prop de qui hi ha sigut llançat, transformant per mitjà d'Ell les tenebres en llum. El patiment i els turments són terribles i gairebé insuportables. Tanmateix, ha sorgit l'estrella de l'esperança, l'àncora del cor arriba fins al tron de Déu. No es desencadena el mal en l'home, sinó que venç la llum: el sofriment -sense deixar de ser sofriment- es converteix malgrat tot en càntic de lloança.⁽¹¹⁾

Després d'haver recorregut les figures del sofriment, la violència i la desesperança presents al *Portal del Roser*, s'imposa una pregunta decisiva: hi ha una sortida real per a l'home? És possible l'esperança? No es tracta d'eludir el mal ni de minimitzar-lo, sinó de comprendre si, enmig d'aquesta realitat ferida, és possible una esperança que no sigui ingènua ni evasiva. Les mateixes escenes que mostren la caiguda i la temptació apunten també, discretament, cap a una altra lògica: una promesa que travessa la història humana i que no queda anul·lada ni tan sols pel pecat. És en aquest horitzó que podem començar a entreveure què vol dir que l'esperança no defrauda.

Isaac i Jacob

Al costat de l'anarquista, als muntants drets de la porta, gairebé com a atlants indiferents que segueixen la seva pròpia vida, apareixen les figures d'Isaac i Jacob en el moment en què el fill enganya el pare per rebre'n la benedicció.

Isaac té dos fills: Esaú, el primogènit, robust i pelut, i Jacob, el petit, astut i pacífic. Un dia, quan Esaú torna de caçar, Jacob li compra la primogenitura a canvi d'un simple plat de llenties. Més endavant, la mare i Jacob enganyen al vell i cec Isaac, embolicant el braç del fill amb la pell d'un xai per fer-lo passar pel germà gran.

Aquesta escena revela com la temptació i l'astúcia poden conduir a l'engany, mostrant que el desig d'aconseguir els propis objectius i la inclinació cap al mal són presents dins de cadascun de nosaltres. Però malgrat els errors i les manipulacions humanes, el propòsit diví original es compleix. No és amb la teva astúcia que fas el món millor. Déu es serveix de tota la realitat, també del pecat del germà petit que busca el seu bé. Per a Déu no és un obstacle la trampa del germà petit. L'engany no "crea" la legitimitat, sinó que, paradoxalment, acaba sent el vehicle perquè la promesa es compleixi en qui Déu ja havia cridat.

(11) Benet XVI, Spe Salvi, 37.

Rebeca havia escoltat mentre Isaac parlava al seu fill Esaú. Després que aquest sortís al camp a caçar una peça per al seu pare, Rebeca va dir al seu fill Jacob:

—He sentit que el teu pare deia al teu germà Esaú: “Porta’m caça i prepara’m un plat perquè en mengi. Jo et donaré, davant el Senyor, la meva benedicció abans de morir.” Ara, fill meu, escolta bé i fes el que et dic. Ves al ramat i porta’m dos cabridets bonics. Jo cuinaré per al teu pare un dels plats que li agraden. Tu el duràs al teu pare perquè en mengi, i així et donarà la seva benedicció abans de morir.

Jacob va respondre a Rebeca, la seva mare:

—El meu germà és pelut, i jo, en canvi, tinc la pell fina. Si el meu pare em palpava, descobriria que soc un impostor, i jo atrauria sobre mi una maledicció en comptes d’una benedicció.

La seva mare replicà:

—Que caigui damunt meu aquesta maledicció! Tu, fill meu, fes-me cas i ves a buscar els cabrits.

Jacob anà a buscar-los i els portà a la seva mare. Ella va cuinar un dels plats que agradaven a Isaac. Després Rebeca prengué els vestits d’Esaú, el seu fill gran, els millors que tenia a casa, i els va posar a Jacob, el seu fill petit. I amb la pell dels cabrits li cobrí les mans i la part fina del coll. Després va donar al seu fill el plat guisat amb el pa que havia preparat.

Jacob anà a trobar el seu pare i li va dir:

—Pare.

Isaac li va respondre:

—Sí, fill meu. Qui ets?

Jacob va dir al seu pare:

—Soc Esaú, el teu hereu. He fet el que m’havies dit. Aixeca’t, seu a taula i menja això que he caçat. Després dona’m la teva benedicció. (Gn 27, 5-19)

David i Salomó

En els muntants esquerres de la porta, fent *pendant* amb Isaac i Jacob, però del costat de la nena, apareixen David i Salomó, els dos grans reis de l’antiguitat. El protagonisme d’aquestes figures demostra que l’esperança no pot raure en no equivocar-se mai.

La història de David i Betsabé explica com el rei David veu des de Jerusalem una dona molt bella banyant-se que resulta ser l’esposa d’Urias, soldat hitita al seu servei. David la fa portar a palau, té relacions amb ella i la deixa embarassada. Per ocultar el seu pecat, David intenta que Urias torni de la guerra per dormir amb Betsabé, però ell s’hi nega per lleialtat als seus companys. David, aleshores, ordena que el posin a primera línia del combat i el deixin sol fins que mori. Així s’esdevé. David es casa amb Betsabé, però el profeta Natan el confronta i li fa veure la gravetat del seu pecat. David es pe-

nedeix, però el fill que ha nascut mor. Més endavant tenen un altre fill, Salomó, que arribarà a ser un rei de grandíssima saviesa i justícia. La història, a més de ser un relat sobre l'abús de poder, les conseqüències dels actes, i la culpa i el penediment, vol mostrar com Déu refà la història mitjançant –no només malgrat– les nostres petiteses.

Quina és, doncs, l'esperança que se'ns presenta al *Portal del Roser*? És l'esperança d'aquell que diu "Mireu, jo faig noves totes les coses" (Ap 21,5). Les mentides i traïcions de Jacob i de David, les mil traïcions nostres de cada dia, cauen a les mans de Déu perquè Ell en faci una història nova.

Homo viator, deien els antics. Som vides en camí. L'Evangelí porta l'Església a no témer aquest dinamisme, sinó a valorar-lo i a orientar-lo cap al Déu que el suscita. És un Déu que ens pot desconcertar, perquè no podem retenir-lo a les nostres mans com als ídols d'or i plata, perquè està viu i vivifica, com aquest Nen que Maria tenia als seus braços i que els mags van adorar. Els llocs sants com les catedrals, les basíliques i els santuaris, convertits en meta de peregrinació jubilar, han de difondre el perfum de la vida, el senyal indeleble que un altre món ha començat.⁽¹²⁾

Llavors Natan va dir a David:

—Aquest home ets tu. Això diu el Senyor, Déu d'Israel: "Jo t'he ungit rei d'Israel i t'he alliberat de les mans de Saül. T'he donat tota la família de Saül, el teu senyor, i he posat les seves dones als teus braços. T'he donat Israel i Judà i, per si tot això fos poc, estic disposat a afegir-hi més i més favors. Per què has menyspreat el Senyor cometent allò que l'ofèn? Has fet matar Uries, l'hitita, i has pres per esposa la seva muller. I a ell l'has fet morir amb l'espasa dels ammonites. Per això, ja que tu m'has menyspreat prenent per esposa la muller d'Uries, l'hitita, l'espasa no s'apartarà mai més de casa teva. Això diu el Senyor: Faré que el mal s'aixequi de la teva pròpia família. Davant els teus propis ulls et prendré les dones i les donaré a un dels teus, que jaurà amb elles a plena llum del dia. Tu ho has fet d'amagat, però jo obraré a plena llum, davant de tot Israel."

David va dir a Natan:

—He pecat contra el Senyor.

Natan li va respondre:

—El Senyor passa per alt el teu pecat. No moriràs.

[...] David va consolar Betsabé, la seva esposa, i va tenir relacions amb ella. Betsabé tingué un fill, i David li posà el nom de Salomó. El Senyor el va estimar i va enviar el profeta Natan a posar-li el sobrenom de Jedidià (que vol dir «estimat del Senyor»), per l'amor que ell, el Senyor, li tenia. (2Sa 12, 7-13; 24-25)

(12) Lleó XIV, Homília en ocasió de l'Epifania del Senyor i la Clausura de la Porta Santa. Capella Papal, Basílica de Sant Pere (6 de gener de 2026).

3. DE LA SOLITUD A LA COMPANYIA

En el baptisme, cada infant és introduït en una companyia d'amics que mai no l'abandonarà, ni en la vida ni en la mort, perquè aquesta companyia és la família de Déu.⁽¹³⁾

Habitem una època marcada per la pobresa i la solitud. "Per damunt de tot, són pobreses materials", diu el Papa, "però també existeixen moltes situacions morals i espirituals, que sovint afecten sobretot els més joves" i el seu desenllaç és la solitud, "el drama que travessa totes [les situacions] de manera transversal".⁽¹⁴⁾ Aquesta solitud ens fa hostils els uns amb els altres, generant fractures entre els homes, "consumeix l'esperança, mentre nombroses incerteses pesen com incògnites sobre el futur".⁽¹⁵⁾

No és només que la nostra humanitat es realitzi millor quan estem i vivim junts, experimentant lligams autèntics que ens allunyin de concebre l'altre com algú de qui prendre, però "sense que estiguem mai veritablement disposats a donar, a entregar-nos".⁽¹⁶⁾ És també que la solitud, ben entesa, pot ser fecunda: ho veiem en diversos homes i dones que apareixen a l'Antic Testament, convençuts de l'esterilitat de la pròpia vida, però que són sorpresos pel Senyor amb un signifi "impossible" que esdevé un acte de salvació. A l'Evangeli el dubte d'aquest impossible emergeix dels llavis de Nicodem, que pregunta a Jesús: "Com pot néixer un home que ja és vell? És que pot entrar altra vegada a les entranyes de la mare i tornar a néixer?".⁽¹⁷⁾ El *Portal del Roser* proposa una resposta a aquesta pregunta: l'home just, aparentment sol, és acompanyat i abraçat per la Sagrada Família.

La mort del just

En el vèrtex del triangle de la capella, entre la nena prostituta i David i Salomó, trobem, a l'alçada dels ulls, una altra petita mènsula —aquest cop, de la llanterna— que reflecteix una escena compostivament suspesa enmig del no-res, però que, curiosament, unifica l'estructura iconogràfica de la capella. S'hi representa l'escena d'un moribund al llit, mentre la Sagrada Família —la Verge Maria, Jesús i Josep— ve a rebre'l en el moment de la seva mort. És l'escena de la mort del just, que, amb el rostre de Gaudí, sosté el rosari entre les mans.

Al voltant de tot el Portal del Roser hi ha inscrit l'Ave Maria en llatí, que acaba amb les paraules «ara i en l'hora de la nostra mort»: els dos moments en què es juga tota la nostra llibertat, els dos moments en què es juga la nostra santedat.

Per una banda, ara, en la vida concreta de cada dia, amb els nostres problemes, fragilitats i contradiccions. L'ara no és un simple punt que passa, sinó el moment en què Déu surt al nostre encontre. Així, humilment, demanem reconèixer, en el present, que som sostinguts i generats per l'abraçada de Déu —capaç de vèncer el nostre mal i les nostres resistències—, cosa que ens permet participar en la redempció del món, en la transfiguració de la realitat, el sentit ple de la qual es manifesta en el Temple Expiatori de la Sagrada Família. Així, fins i tot el més banal o el més dur esdevé significatiu i, en aquest sentit, és ara on es juga tot.

(13) Benet XVI, Homília a la Santa Missa del Baptisme del Senyor, Capella Sixtina (8 de gener de 2006).

(14) Lleó XIV, Homília a la Santa Missa per la IX Jornada Mundial dels Pobres, Jubileu dels Pobres, Basílica de Sant Pere (16 de novembre de 2025).

(15) Lleó XIV, Homília a la Santa Missa per la IX Jornada Mundial dels Pobres, Jubileu dels Pobres, Basílica de Sant Pere (16 de novembre de 2025).

(16) Lleó XIV, L'espiritualitat pasqual inspira la fraternitat, Audiència general a la plaça de Sant Pere (12 de novembre de 2025).

(17) Jn 3,4. Cfr. Lleó XIV, Missatge per la V Jornada Mundial dels Avis i els Ancians (27 de juliol de 2025).

I també en l'hora de la mort, quan tot queda despulrat i la persona s'abandona del tot: el moment de la crida definitiva, en què direm que *sí* o direm que *no*. Ja des de l'ara demanem tenir la gràcia necessària per donar un *sí* definitiu a l'hora de la nostra mort.

Té tot el sentit del món que, en aquest lloc tan estrany, Gaudí hagi decidit col·locar la mort del just: un home qualsevol, un home humil, un pecador, un home sant, un home en una companyia a qui, en el moment de la seva mort, ve a buscar-lo *La Sagrada Família* per dur-lo a la glòria. S'ha mantingut en l'oració «ara i en l'hora de la seva mort» i hi troba recompensa. Per què és aquí? Precisament en el no-res compositiu, però alhora just al centre: entre la nena i els sants, entre la nena i la Verge. És justament allò que necessiten la nena i l'anarquista: veure algú que mira la Mare de Déu, veure que és possible viure així; mirar homes que viuen «l'ara» i «l'hora de la seva mort» de la mà de la confiança i l'esperança que els dona la fe.

S'abaixà i es feu obedient fins a la mort, i una mort de creu (Fl 2, 8)

Vine amb mi, on les cadenes ja no et lligaran mai més.

Fantine

No és cap casualitat que, en les tres pel·lícules escollides en aquesta catequesi, hi trobem l'escena de la mort del just: hi ha una força particularment eloqüent en aquesta imatge que ens permet comprendre millor l'escena que Antoni Gaudí va representar al *Portal del Roser*, així com el seu capgirament dels termes de «solitud» i «companyia».

Jean Valjean (Hugh Jackman, *Les Misérables*), l'home just —l'home que no té res a demostrar ni a defensar—, en arribar a la vellesa, es retira voluntàriament en un monestir per preparar la seva ànima i assolir una bona mort. En la solitud, espera únicament la llum del Cel que vingui a cercar-lo.

No és sinó contra la seva voluntat que els dos joves, Cosette (Amanda Seyfried) i Màrius (Eddie Redmayne), irrompen aquesta solitud per manifestar fins a quin punt ell és just i com la seva manera de viure i de lliurar-se els ha transformat profundament. És, doncs, un signe evident de la potència d'allò amagat: l'ancià no ha dut a terme cap revolució, sinó que ha dedicat discretament la seva vida a cuidar la filla de Fantine, i així ha obert les portes del veritable amor a molts altres.

El Cel s'obre ara per a ell, i la seva llum li arriba a través del rostre de Fantine (Anne Hathaway), que baixa d'allà dalt per venir a cercar-lo. Així, el gest que tingué envers aquella dona li és retornat multiplicat per cent: esdevé la font d'esperança i de recompensa més gran de totes.

També el bisbe (Colm Wilkinson), fonamental en la seva història, que va tenir la lucidesa i la fe de tractar un condemnat com un home, amb més misericòrdia que no pas justícia, fins al punt de «comprar» la seva ànima per a Déu, apareix per acompanyar-lo cap al Cel.

Així, el crit de rebel·lió dels joves —«*Every man will be a king*»—, impossible de realitzar a la terra, contrasta amb la veritat que l'ancià Jean Valjean custodia: “qui vulgui salvar la seva vida, la perdrà; però el qui la perdi per Jesús, la trobarà”.⁽¹⁸⁾ Dit d'una altra manera: al Cel, sí que tothom és hereu del Regne. Els joves revolucionaris volen veure l'impacte del seu actuar; en canvi, l'home just estima amb senzillesa, esperant contemplar el Seu rostre. No és casualitat que la pel·lícula es tanqui amb aquesta tornada: «*estimar una altra persona és veure el rostre de Déu*» (citació).

Gran Torino presenta, en aquest sentit, un matís molt singular. En Walt (Clint Eastwood), un ancià rondinaire amb una vida en molts aspectes desorientada, troba una companyia inesperada en uns veïns envers els quals havia alimentat profunds prejudicis. Esdevé mentor i gairebé pare d'aquesta família, sobretot gràcies a la seva capacitat de protegir-los amb autoritat, disciplina i, sovint, una violència incòmoda. Tanmateix, el seu final ens reserva quelcom radicalment diferent i revela amb claredat en què consisteix l'autèntica mort de l'home just.

Al tram final, la pel·lícula ens fa creure que tot culminarà en clau de revenja: en Walt, l'heroi, i en Tao (Bee Vang), l'aprenent d'heroi, acabaran amb els malvats en una venjança èpica. Però aquesta no és la resposta necessària, ni tampoc l'autèntica; i, sens dubte, no és així com en Walt vol cloure la seva vida.

(18) Cfr. Mt 16,25.

Abans d'acudir a la seva cita amb el destí, lliura la medalla d'honor a en Tao i subratlla així una idea decisiva: en el tram últim, davant del veritable drama de la vida, l'heroi no és suficient. D'aquesta manera, en Walt decideix no presentar-se com un heroi, ni com un justicier, sinó com un anyell; no hi va a imposar-se, sinó a lliurar-se per amor. Comprèn que ha d'ensenyar a en Tao un altre camí, que cal que aixequi la mirada; i, per fer-ho, dona la vida. I ho fa oferint una llum: pregant l'avemaria.

4. LA VIDA ÉS VOCACIÓ

He comprat la teva ànima per a Déu.
Bisbe Myriel

Hi ha una inquietud important en el nostre cor, una necessitat de veritat que no podem ignorar, que ens porta a preguntar-nos: què és realment la felicitat? Quin és el veritable sabor de la vida? Què és allò que ens allibera dels pantans del sense sentit, de l'avorriment i de la mediocritat?

El Papa ens dóna algunes claus molt senzilles; ens assenyala punts de la realitat que –com a exemple– durant els dies del Jubileu a Roma, ajuden a mirar fora d'un mateix.

Durant els dies passats heu tingut moltes experiències boniques. Us heu trobat entre coetanis provinents de diferents parts del món, pertanyents a cultures diferents. Heu intercanviat coneixements, heu compartit expectatives, heu dialogat amb la ciutat a través de l'art, la música, la informàtica i l'esport. Després, al Circ Màxim, acostant-vos al Sagrament de la Penitència, heu rebut el perdó de Déu i li heu demanat la seva ajuda per a una vida bona.⁽¹⁹⁾

Són com les primeres albors, els passos senzills que qualsevol pot fer per iniciar un camí nou. La bellesa de la creació, de l'art i la música, l'alliberament de l'experiència del perdó en el sagrament de la reconciliació ens fa conscients que la felicitat pròpia no radica en el que nosaltres pensàvem.

De tot això es pot deduir una resposta important: la plenitud de la nostra existència no depèn del que acumulem ni del que posseïm, com hem escoltat a l'Evangeli (cf. Lc 12,13-21); més aviat, està unida a allò que sabem acollir i compartir amb alegria (cf. Mt 10,8-10; Jn 6,1-13). Comprar, acumular, consumir no és suficient.⁽²⁰⁾

No n'hi ha prou. Allò que pensàvem que ens faria feliços decau. Què podem fer? *Quid animo satis?*, demanava sant Francesc d'Assís.⁽²¹⁾ Què satisfà l'ànima de veritat? On podem trobar allò que omple el nostre cor insaciable?

La Mare De Déu del Roser

L'escena és presidida per la Mare de Déu del Roser que, dins la seva ametlla mística, resta dempeus sobre un globus envoltat de roses i format per estrelles. La Verge, coronada, sosté el Nen, també coronat com a rei. La centralitat d'aquestes figures, juntament amb els elements decoratius i la resta de personatges, ens convida a establir-hi una relació personal. Ella el presenta, l'ensenya i l'ofereix al món.

(19) Lleó XIV, Homilia Santa Missa pel Jubileu dels Joves, Tor Vergata (3 d'agost de 2025).

(20) Lleó XIV, Homilia Santa Missa pel Jubileu dels Joves, Tor Vergata (3 d'agost de 2025).

(21) Cf. Gemelli, A. El franciscanismo. Madrid: Luis Gili, 1940, cap. XIII.

Santa Caterina i sant Domènec, sants i intercessors estretament lligats a la devoció del rosari, els flanquegen i viuen determinats per aquesta presència. Per això són sants i poden intercedir per nosaltres: perquè resten molt a prop seu, però també molt a prop nostre. La dramaticitat de l'existència s'accentua amb aquesta presència: podem triar, i ho fem. A l'alçada dels nostres ulls, enmig de les vicissituds de la vida, la lluita entre el bé i el mal es manifesta amb més intensitat, precisament perquè l'ideal s'ha fet carn i és present. Ho veiem en la nena temptada, en l'anarquista i en l'home just: tot i que el mal proposa subtilment un altre camí, ells també viuen determinats per aquestes figures i, per això, alcen els ulls i les miren enmig de l'angoixa de la circumstància.

Alça la mirada!

The Mission ens ofereix un exemple meravellós que ens permet tornar a aprofundir, encara més, en la idea de la mort del just. Al final del film, el pare Gabriel (Jeremy Irons) eleva la custòdia mentre cau abatut sota una pluja de trets. Ha decidit ser fidel fins a la mort; ha decidit posar tota la seva esperança només en Jesús.

Rodrigo (Robert De Niro), en canvi, en l'instant decisiu, no pot evitar tornar a confiar en les seves pròpies forces i en el seu enginy. La pel·lícula ens ofereix, amb una gran senzillesa, una catequesi d'una força extraordinària: estès a terra i moribund, Rodrigo aixeca la mirada. La fixa en el seu amic, ple d'estupor davant d'una bellesa misteriosa, d'una veritat que el desborda: contempla la fidelitat última i comprèn que és això el que més li correspon.

Aquest és exactament el mateix pas que ens assenyala el Papa; un lleu moviment, molt senzill i gairebé imperceptible —tot i que sovint difícil de portar a la pràctica—.

Necessitem alçar els ulls, mirar cap amunt, a les "coses celestials" (Col 3,2), per adonar-nos que tot té sentit, entre les realitats del món, només en la mesura que serveix per unir-nos a Déu i als germans en la caritat, fent créixer en nosaltres "sentiments de profunda compassió, de benevolència, d'humilitat, de

dolcesa, de paciència" (cf. Col 3,12), de perdó (cf. ibíd., v. 13) i de pau (cf. Jn 14,27), com els de Crist (cf. Flp 2,5). I en aquest horitzó comprendrem cada vegada millor què significa que "l'esperança no quedarà defraudada, perquè l'amor de Déu ha estat vessat en els nostres cors per l'Esperit Sant, que ens ha estat donat" (Rm 5,5).⁽²²⁾

Alçar la mirada; la indicació és tan senzilla que costa de creure, però és l'inici del canvi, de la conversió. I la conversió porta amb si, com a signe indefectible, com a fruit preciós, l'esperança. "Spes non confundit", diu el lema del Jubileu; l'esperança no enganya. I on és l'esperança? Més aviat, qui és l'esperança?

La nostra esperança és Jesús. És Ell, com deia sant Joan Pau II, «el que suscita en vosaltres el desig de fer de la vostra vida alguna cosa gran, [...] per millorar-vos a vosaltres mateixos i a la societat, fent-la més humana i fraterna» (XV Jornada Mundial de la Joventut, Vetlla de pregària, 19 d'agost de 2000). Mantinguem-nos units a Ell, romanguem en la seva amistat, sempre.⁽²³⁾

Jesús és l'esperança de la nostra vida. Ell la construeix, la guia, l'omple, si un es deixa fer. Els desitjos d'una vida gran els ha posat Ell perquè no morin, perquè donin fruit, perquè es compleixin. Com podem prendre seriosament aquests desitjos sense que caiguin en la pobresa de la realització instintiva d'una imatge? El Papa ens assenyala la Mare de Déu com a dolça guia nostra; dolça Mare que ens agafa de la mà en el camí de la vida.

En el Jubileu de l'espiritualitat mariana, la nostra esperança s'il·lumina amb la llum suau i perseverant de les paraules de Maria que ens refereix l'Evangelí. I de totes elles, són valuoses les últimes pronunciades a les Noces de Canà, quan, assenyalant Jesús, diu als servents: «Feu tot el que Ell us digui» (Jn 2,5). Després no parlarà més. Per tant, aquestes paraules, que resulten gairebé un testament, han de ser molt estimades pels fills, com tot testament d'una mare.

(22) Lleó XIV, Homília a la Santa Missa pel Jubileu dels Joves, Tor Vergata (3 d'agost de 2025).

(23) Lleó XIV, Homília a la Santa Missa pel Jubileu dels Joves, Tor Vergata (3 d'agost de 2025).

Tot el que Ell us digui. Ella està segura que el seu Fill parlarà, la seva Paraula no ha acabat, continua creant, generant, omplint el món de primaveres i de vi les àmfores de la festa. Maria, com una senyal indicadora, orienta més enllà de si mateixa, mostra que el punt d'arribada és el Senyor Jesús i la seva Paraula, el centre cap al qual tot convergeix, l'eix al voltant del qual giren el temps i l'eternitat. Compliu la seva Paraula, recomana. Compliu l'Evangelí, convertiu-lo en gest i cos, en sang i carn, en esforç i somriure. Compliu l'Evangelí, i la vida es transformarà, de buida a plena, d'apagada a encesa.

Feu tot el que Ell us digui: tot l'Evangelí, la paraula exigent, la carícia consoladora, la repensió i l'abraçada. El que enteneu i també el que no enteneu. Maria ens exhorta a ser com els profetes: a no deixar caure en el buit ni una sola de les seves paraules (cf. 1Sam 3,19).⁽²⁴⁾

La nostra confiança ve d'ella, la nostra alegria ens la dona ella amb la seva dolça companyia maternal. La nostra esperança, l'esperança de la nostra vida, Jesús, ens regala una Mare per arribar-hi.

(24) Lleó XIV, Meditació a la Vetlla de pregària i rosari per la pau, Jubileu de l'esperitualitat Mariana, Plaça de Sant Pere (11 d'octubre de 2025).